

Het wisselend avontuur der laatste dagen had sterke afleiding gegeven; nu pas begon het zich in hun verwarde denken te verwezenlijken: Oorlog! Oorlog! In West-Europa, tusschen menschen als zij zelf! Oorlog, vlak bij de grens van Nederland! Er waren al gevechten geweest, zoogenaamde spionnen doodgeschoten, het op „hoog” bevel vermoorden of verminken van vreedzame en onschuldige medemenschen had een aanvang genomen. Den vierden vielen de Duitschers in België binnen — maar éven zuidelijker dan Maastricht. Dorpen brandden, vrouwen en kinderen vluchtten, wanhoop was daar en razernij.... En van een internationaal optreden der socialistten niet het geringste teeken. In Duitschland noch in Frankrijk. Nergens begin van verzet. Lijdzzaam en onderworpen, ja met de zoogenaamde vaderlandsche liederen — it is a long way to Tipperary! — opdeunend uit hun smartelijk vertrokken of onverschillige tronies, lieten Duitschers en Russen, Franschen en Hongaren, Engelschen — de op hun persoonlijke vrijheid zoo fiere Engelschen! — zich wegvoeren en tot schieten commandeeren....

Het was om je haren uit je hoofd te rukken van machteloze woede. Alle illusie van geestelijken vooruitgang, van stijgende cultuur en zich verbreidende broederlijkheid — verloren, vervlogen, in ééns!

„O, o, o! Ik zie ze voor me, al die afscheiden overal, van mannen, vaders, zoons!” kreunde Pauline. „Ik kan het niet kwijt! Hoe durven ze toch, die regeerders! ’t Zijn toch zelf maar menschen! Zoo’n Keizer, zoo’n Czaar! Denk je d’r toch even in: die verantwoordelijkheid! ’k Sprong liever in ’t water!”

„Och Lieneke! Daar kúnnen wij ons toch immers niet indenken. Daar is zoo’n geweldige overschatting voor noodig van wat een nietig mensch geoorloofd is. Zoo’n waanzinnige machtsroes! De kinderen van het volk, dat tegen je opziet.... misschien niet in liefde, maar dan toch in eerbied en zeker vertrouwen.... hun kinderen, hun jongens van negentien, twintig jaar, de dood in te sturen, bij duizenden tegelijk! ’t Is een toppunt van baldadige lichtzinnigheid, stompe wreedheid, schande, schande!” En na een poosje van bijna verbijsterd zwijgen, naar haar uitreikende een moedeloze hand: „Liefste, je weet, hè.... hoe ’k van je hóu! God! Je weet hoe ontzaglijk gelukkig ik met je was.... bén.... altijd.... maar ja.... zou het niet verkieslijk geweest zijn dood te gaan vóór we dit moesten beleven? Ik ben jaloersch op Jaurès! De waanzinnige die hem doodschoot heeft een weldaad aan hem bewezen.”

Zij wierp zich angstig tegen hem aan „Nee-nee.... toe Huib, nee, zeg dat niet, zeg dát niet!.... Wij hebben elkaar toch altijd nog, wij blijven toch samen? En ’t kán niet lang duren, iedereen zegt het, ’t is al te verschrikkelijk! Een paar maanden.... hoogstens.... En dán, als ’t voorbij is.... dan zullen we ’t immers weer gaaf terugvinden, ons geluk!”